

THE WAR MUST GO ON

**DYNAMIKA WOJNY W UKRAINIE
I JEJ REPERKUSJE
DLA BEZPIECZEŃSTWA POLSKI**

**POD REDAKCJĄ
ARTURA GRUSZCZAKA**

THE WAR MUST GO ON

Dynamika wojny w Ukrainie i jej reperkusje
dla bezpieczeństwa Polski

SOCIETAS

seria pod redakcją
BOGDANA SZLACHTY

138

THE WAR MUST GO ON

Dynamika wojny w Ukrainie i jej reperkusje
dla bezpieczeństwa Polski

pod redakcją
Artura Gruszcza

Kraków 2023

Artur Gruszcza

Uniwersytet Jagielloński

 <https://orcid.org/0000-0002-3450-8377>

 artur.gruszcza@uj.edu.pl

© Copyright by individual authors, 2023

Recenzent

dr hab. Daniel Boćkowski, prof. UwB

Opracowanie redakcyjne

Magdalena Gibiec

Projekt okładki

Marta Jaszcza

ISBN 978-83-8138-880-1

<https://doi.org/10.12797/9788381388801>

Autor zdjęcia na okładce: Yarohork (Adobe Stock)

Publikacja dofinansowana przez Instytut Nauk Politycznych i Stosunków
Międzynarodowych UJ

Licencja: CC-BY-SA-4.0

WYDAWNICTWO KSIĘGARNIA AKADEMICKA

ul. św. Anny 6, 31-008 Kraków

tel.: 12 421-13-87; 12 431-27-43

e-mail: publishing@akademicka.pl

<https://akademicka.pl>

SPIS TREŚCI

ARTUR GRUSZCZAK	
Wprowadzenie	7

CZĘŚĆ I WOJNA W UKRAINIE

ARTUR GRUSZCZAK	
Kilka uwag o strategicznym wymiarze wojny w Ukrainie	13
ADRIAN TYSZKIEWICZ	
Konflikt rosyjsko-ukraiński jako czynnik nowej dwublokowej rywalizacji	23
PAWEŁ FRANKOWSKI	
Konsekwencje wojny rosyjsko-ukraińskiej dla gospodarki światowej	33
DOMINIKA DZIWIŚ, BŁAŻEJ SAJDUK	
Rosyjska inwazja na Ukrainę a przyszłość cyberwojny – wnioski w rocznicę „specjalnej operacji wojskowej”	43
MAREK CZAJKOWSKI	
<i>Against All Odds</i> . Po co Rosji Ukraina?	53
PIOTR BAJOR	
Ukraina w obliczu rosyjskiej agresji – polityka i strategia	65
MYKHAILO VOLOKHAI	
Rosyjskie „gadające głowy” ukraińskiej polityki w czasach wojny	75
PIOTR ORŁOWSKI	
Działania sił specjalnych Ukrainy i Federacji Rosyjskiej podczas konfliktu w Ukrainie	85

CZĘŚĆ II
SKUTKI KONFLIKTU W UKRAINIE DLA BEZPIECZEŃSTWA POLSKI

DARIUSZ KOZERAWSKI	
Konflikt zbrojny w Ukrainie – reperkusje dla zdolności militarnych Polski.....	97
BOGDAN KOSOWSKI	
System zarządzania kryzysowego sfery cywilnej RP w obliczu wojny w Ukrainie.....	107
WIKTOR HEBDA	
Rosyjska agresja militarna na Ukrainę a bezpieczeństwo energetyczne Polski	115
ARKADIUSZ NYZIO	
Inwazja Federacji Rosyjskiej na Ukrainę a bezpieczeństwo wewnętrzne Polski.....	125
MATEUSZ KOLASZYŃSKI	
Bezpieczeństwo wywiadowcze Polski po 24 lutego 2022 roku.....	137
BIOGRAMY	147
INDEKS.....	151

ADRIAN TYSZKIEWICZ

KONFLIKT ROSYJSKO-UKRAIŃSKI JAKO CZYNNIK NOWEJ DWUBLOKOWEJ RYWALIZACJI

ABSTRAKT

Artykuł, nawiązując do wzorca geopolityki klasycznej oraz krytycznej, zmierza do wskazania aksjologicznych podstaw koncepcji geopolitycznych prezentowanych przez rywalizujące bloki państw w warunkach wojny w Ukrainie. Umacnianie się w Rosji, Chinach, Iranie i Korei Północnej niedemokratycznych reżimów politycznych sprzyja podważaniu istniejącego ładu międzynarodowego i ferowaniu własnych wizji systemowych (np. „russkij mir”), alternatywnych wobec zasad opartych na systemie ONZ. Wspieranie Ukrainy będące domeną USA i ich sojuszników wynika z kolei nie tylko z obawy przed rozprzestrzenianiem się ekonomicznych i politycznych wpływów Rosji oraz Chin, ale także z przekonania o wyższości idei wolnościowych nad realiami niedemokratycznych reżimów.

SŁOWA KLUCZOWE: konflikt rosyjsko-ukraiński, geopolityka, demokracja, autorytaryzm, „russkij mir”, doktryna Busha

ABSTRACT

The Russian-Ukrainian Conflict as a Factor in a New Two-block Rivalry

Building on both the classical and critical geopolitics, the chapter places the emphasis on the axiological foundations of the geopolitical concepts presented by the competing blocs of states involved in the war in Ukraine. The strengthening of the non-democratic

political regimes in Russia, China, Iran and North Korea has led to the promotion of the Russian-origin authoritarian order („Russkiy mir”), a dangerous alternative to the liberal international model. The support for Ukraine by a group of democratic states comes not only from their fear of the economic and the political expansion of Russia and China, but also from a deep conviction of the superiority of liberal democracy over the reality of authoritarian regimes.

KEYWORDS: Russian-Ukrainian conflict, geopolitics, democracy, authoritarianism, „Russkiy mir”, Bush Doctrine

Wprowadzenie

W latach 1938-1939 płk dypl. Józef Beck, ówczesny minister spraw zagranicznych RP, odbywał szereg podróży po Europie celem skonstruowania koalicji zdolnej odeprzeć spodziewaną niemiecką agresję. Niewiele później, już w czasie działań wojennych, premier rządu RP na uchodźstwie gen. Władysław E. Sikorski na bazie projektu konfederacji polsko-czechosłowackiej rozwijał myśl o wertykalnej osi państw europejskich zapewniającej bezpieczeństwo oraz pobudzającej rozwój i współpracę na Starym Kontynencie. Wydawało się wówczas, że klucz do trwałego światowego pokoju jest w posiadaniu społeczeństw zamieszkujących obszar między Renem i Bugiem oraz Morzem Bałtyckim i Adriatykiem¹. Kolejne dziesięciolecia, a szczególnie dwie pierwsze dekady XXI w. (do wybuchu konfliktu rosyjsko-ukraińskiego w 2014 r.), unaocznili, że stabilność systemu międzynarodowego nie jest jedynie efektem decyzji i wyborów politycznych czy ekonomicznych ale wynika z często sprzecznych, kulturowo i aksjologicznie determinowanych, wizji porządku społecznego i ich międzynarodowej emanacji (zestawienie projektu radzieckiego z europejską formułą wielofilarowej integracji aż nadto sprzeczność tę artykułuje).

W błyskotliwej analizie relacji międzynarodowych odczytywanych przez pryzmat wzorca pozycjonowania i cyrkulacji siły Josepha Nye’a przywołane zostały trzy scenariusze prawdopodobnego rozwoju relacji pomiędzy niegdysiejszymi zimnowojennymi blokami². Dwa z nich zakładały finalną konfrontację Rosji z Zachodem: z jednej strony za sprawą imperialnej reintegracji obszaru poradzieckiego, a z drugiej poprzez

¹ Szerzej na ten temat: S.M. Terry, *Poland's Place in Europe: General Sikorski and the Origin of the Oder-Neisse Line 1939-1943*, Princeton, NJ 1983; M. Kornat, *Polityka równowagi 1934-1939. Polska między Wschodem a Zachodem*, Kraków 2007.

² D. Miłoszewska, *Trójpłaszczyznowa szachownica. Segmentacja „Wielkiej Polityki” w rozważaniach Josepha Nye’a*, Częstochowa 2010, s. 152-153.

polityczny i militarny sojusz z Chinami lub światem arabskim. Trzeci, zakładający współpracę i zwalczanie globalnego terroryzmu, okazał się krótkotrwałym epizodem. Obecna pełnoskalowa agresja Federacji Rosyjskiej na Ukrainę rozpoczęta 24 lutego 2022 r. uwidacznia zarówno trafność, jak i swoistą fuzję przywołanych scenariuszy. U ich podstaw obok uwarunkowań polityczno-gospodarczych leży przyczyna natury ideologicznej, wynikające z ideowo-kulturowego kształtowania wizji autokratycznego świata i swojego w nim miejsca Rosji zebrane w ramy koncepcji „rosyjskiego porządku” („russkij mir”), którego formalną antytezą stała się doktryna Busha, odwołująca się do uniwersalistycznego panowania zasad demokracji i wolności.

Przeciw i ku demokracji – nowa dwublokowa rzeczywistość

Koncepcja „rosyjskiego świata”, czy „rosyjskiego porządku”, opiera się na uznaniu cywilizacyjnej, świecko-religijnej misji narodu rosyjskiego, rozumianego jako wspólnota Rosjan, Ukraińców i Białorusinów, określanego mianem „trójjedynego”³. W tym kontekście prawosławie, obejmujące zasięgiem terytorium kanoniczne Patriarchatu Moskiewskiego Rosyjskiej Cerkwi Prawosławnej, będąc jedyną prawowitą wiarą, stanowi aksjologiczne wsparcie koncepcji, natomiast odwołanie się do niegdysiejszego mitu Moskwy jako Trzeciego Rzymu, sugerujące wyłączenie w przypadku tzw. Świętej Rusi przeniesienie legalnego władztwa Imperium Romanum, skutkuje uznaniem autokratycznego rosyjskiego systemu władzy za model idealny⁴. Każde zatem naruszenie porządku, związane choćby z obaleniem legalnie wybranej władzy (np. rewolucja godności), wyrazami obywatelskiego nieposłuszeństwa (np. pomarańczowa rewolucja), ferowaniem wartości indywidualistycznych i obywatelskich (podważanie uprawnień władzy w imię walki z korupcją czy obrony praw obywatelskich), uznane jest za sprzeczne z obowiązującym „rosyjskim porządkiem”. Szczególnie groźnym aspektem jest podważenie współistnienia jednego wszechrosyjskiego narodu jako podstawy

³ Niezwykle aktywny propagandowo był prezydent Federacji Rosyjskiej, a obecnie wiceprzewodniczący Rady Bezpieczeństwa FR Dmitrij Miedwiediew niejednokrotnie dawał wyraz takiemu ujęciu wspólnoty narodowej, np.: „Wróg okopał się nie tylko w guberni kijowskiej naszej rodzimej Małej Rusi [wyróżnienie autora], ale znajduje się w Europie, Ameryce Północnej, Japonii, Australii, Nowej Zelandii i wielu innych współczesnych miejscach [...]”; A. Nicz, *Dmitrij Miedwiediew: Warszawa dotarła do ślepego zaułka*, Interia, 26 XII 2022, [online] <https://wydarzenia.interia.pl/raporty/raport-ukraina-rosja/aktualnosci/news-dmitrij-miedwiediew-warszawa-dotarla-do-slepego-zaulka,nId,6496334>, 2 II 2023.

⁴ Por. M. Delong, „*Ruski mir*” jako narzędzie rosyjskiej ekspansji geopolitycznej na terytorium Ukrainy, „Przegląd Geopolityczny” 2020, nr 33, s. 52.

wielowiekowej rosjocentrycznej filozofii więzi kulturowo-terytorialnej. Dlatego też w rosyjskiej tradycji myśli filozoficznej i politycznej można wyróżnić pewne kanony myślenia o Ukrainie jako: niesamodzielnym bycie terytorialnym – zawsze w obrębie wpływów Rosji; sztucznym, skazanym na upadłość państwie oraz równie nienaturalnych ukraińskich – narodzie i języku⁵.

Koncepcja „rosyjskiego porządku”, podobnie jak inne tego typu totalitarne w duchu i formie wizje, obnażające zamiłowanie do schmittowskiej filozofii nieskrępowanego prawem stanowionym i ideą praworządności suwerennego władztwa, zawiera także bardziej uniwersalistyczne przesłanie. Rozszerza bowiem bezpośredni cel reintegracji przestrzennej utraconego obszaru radzieckiego o element geokulturowej ekspansji mającej być antytezą liberalnej zachodniej demokracji. W tym rozumieniu więź z Rosją nie musi wynikać ze świadomości i przynależności kulturowo-terytorialnej, ale przyjmuje charakter pośredni i polegać może np. na sojuszu polityczno-wojskowym (Syria za rządów Baszara al-Asada), intensywnych więziach gospodarczych wzmacnianych tradycyjnymi sympatiami społecznymi i polityką kulturalną (Serbia, Bułgaria), zintegrowanym systemem zależności instytucjonalnej (Białoruś) czy obrazem zamorskiej, tradycyjnie przyjaznej i pomocnej w kontekście relacji ekonomicznych potęgi (część krajów afrykańskich, w tym np. Gwinea Bissau⁶). Rację ma Marek Delong, który analizując działalność rosyjskiej państwowej fundacji Russkij Mir, konkluduje, że wizja wiadomego porządku jest „wieloetniczna, wielojęzykowa, społecznie i etnicznie heterogeniczna, podzielona geograficznie”⁷ i że „rosyjski porządek” to „cywilizacja wykraczająca poza grupy etniczne, narody, terytoria, religie i systemy polityczne”⁸. Elementem spajającym podmioty spoza prawosławnego kręgu językowo-tożsamo-

⁵ Por. N. Gergało-Dąbek, *Ideologiczne i filozoficzne źródła rosyjskiej agresji na Ukrainie*, [w:] *Polityka Federacji Rosyjskiej i jej konsekwencje dla bezpieczeństwa międzynarodowego*, red. M. Banasik, Warszawa 2019, s. 65-73.

⁶ W dniu 25 X 2022 r. prezydent FR W. Putin przyjął przebywającego w Moskwie prezydenta Gwiney Bissau i równocześnie przewodniczącego Wspólnoty Gospodarczej Państw Afryki Zachodniej (ECOWAS) Umaro Embaló. Podjęte rozmowy miały dotyczyć głównie istotnych spraw gospodarczych związanych z utrudnionymi wojną rosyjsko-ukraińską dostawami żywności oraz zaplanowanego na lipiec 2023 r. szczytu Afryka–Rosja. W czasie rozmowy prezydent Gwiney Bissau określił Putina mianem brata i przyjaciela. Zob.: *Putin podjął „brata”*. *Eksperci patrzą na stół*, „Onet”, 25 X 2022, [online] <https://wiadomosci.onet.pl/swiat/putin-spotkal-sie-z-bratem-przybylem-do-ciebie-jako-przyjaciel/92e5z91>, 2 II 2023; *Guinea-Bissau President and ECOWAS Chair Talks Peace and Trade in Moscow*, Africanews, 25 X 2022, [online] <https://www.africanews.com/2022/10/25/guinea-bissau-president-and-ecowas-chair-talks-peace-and-trade-in-moscow/>, 2 III 2022.

⁷ M. Delong, „*Ruski mir*”..., s. 60.

⁸ *Tamże*.

ciowego jest bezsprzecznie uznanie Rosji za kluczowego politycznego i handlowego oraz atrakcyjnego pod względem modelu społeczno-kulturowego partnera.

Z powyższego wynika, że koncepcja „rosyjskiego porządku” ma bardzo pojemną i przez to niedookreśloną formułę. Służy głównie celom uzasadnienia odbudowy imperialnych wpływów na obszarze uznanym za wyłączną strefę wpływów (tzw. bliska zagranica), a w szerszym międzynarodowym kontekście zyskaniu ideologicznych i politycznych sojuszy w walce z uznanym za szkodliwy zachodnim dyskursywnym modelem społeczności międzynarodowej.

Elementem kluczowym budowy poparcia wewnętrznego i zjednującego selektywne poparcie międzynarodowe jest model autokratycznego, kreowanego na silne i zapewniające bezpieczeństwo przywództwa. Obserwowany w ostatnich latach i generowany m.in. wskutek powszechności informacji wzrost tendencji populistycznych spowodował powstanie zjawiska autorytarnego zwrotu, który w rosyjskim wydaniu reprezentowany był i jest przez m.in. represje wobec opozycji politycznej, czy delegalizację organizacji pozarządowych. Antyobywatelskie i antyliberalne posunięcia administracji Władimira Putina, które umocniły autokratyczny rys jego władzy w duchu populistycznego nacjonalizmu⁹, przyczyniły się do stworzenia antytezy cywilizacyjnej atrakcyjnej dla wszystkich przeciwników społecznej inkluzyjności i liberalnego późnonowoczesnego ładu międzynarodowego. Dlatego też w obliczu neoimperialnej restytucji uznanych za rodzime terytoriów (Ukraina) obiektywnie kształtuje się dwusegmentowa, autorytarna oś współpracy, dążąca do maksymalizacji potęgi i podważenia amerykańskiego przywództwa. Można zatem mówić o monoarchicznym projekcie zmierzającym ku ustanowieniu eurazjatyckiej dominacji.

Obok Federacji Rosyjskiej głównym podmiotem sprawczym aliansu jest Chińska Republika Ludowa, która od czasów Mao Zedonga weszła na ścieżkę odnowienia potęgi w duchu ostatecznego zniesienia efektów kolonialnego poddaństwa oraz ustanowienia *Pax Sinica* polegającego na technologicznym panowaniu. Z tego też powodu Republika Chińska (Tajwan) stanowi oś strategicznego sporu pomiędzy Pekinem a Waszyngtonem, gdyż przejęcie wyspy może oznaczać pozyskanie zasadniczych dla światowej produkcji i rozwoju technologii opartej na produkcji oraz dystrybucji nowoczesnych układów scalonych i półprzewodników. Można przypuszczać, że połączenie obecnego chińskiego potencjału przemysłowego i handlowego z tajwańską myślą technologiczną

⁹ F. Fukuyama twierdzi, że populistyczni przywódcy, wykorzystując niedysiejszą demokratyczną legitymację, podważają instytucje oraz mechanizmy kontroli i równowagi, które ograniczają władzę przywódcy w tradycyjnej liberalnej demokracji, tzn. sądy, niezależne media oraz system profesjonalnej, apolitycznej administracji. Zob.: F. Fukuyama, *Tożsamość. Współczesna polityka tożsamościowa i walka o uznanie*, Poznań 2020, s. 10-11.

może skutkować niespotykaną wielowektorową rewolucją technologiczną 4D w wielu dziedzinach¹⁰.

Podmiotami wspomagającymi zasadniczy sojusz o hybrydowym lądowo-morskim¹¹ charakterze są: Iran, Korea Północna oraz wspomniane wcześniej Białoruś i Syria. O ile te dwa ostatnie państwa uzależnione są od energetycznego, finansowego i szczególnie militarnego potencjału Rosji, o tyle zarówno Korea, jak i współczesna Persja dążą o utwierdzenia statusu regionalnej mocarstwowości. W pierwszym przypadku przy pomocy gróźb użycia broni atomowej przeciw USA, Japonii i Korei Południowej, a w drugim za sprawą ostatecznego pozyskania technologii jądrowej, stanowiącej zasadniczy oręż równoważący militarną potęgę Izraela. Zarówno Iran, jak i Korea Północna w sposób czynny choć nieformalny uczestniczą w rosyjskich działaniach przeciw Ukrainie. Teheran od wielu miesięcy jest zasadnie oskarżany o dostarczanie siłom rosyjskim dronów kamikadze typu Shahed-136¹², wykorzystywanych wcześniej w Syrii przeciw celom cywilnym. Natomiast państwo północnokoreańskie jawnie opowiada się za antyamerykańską polityką Rosji i jest podejrzewane o łamanie embargo ONZ poprzez zakazane dostarczanie Moskwie broni artyleryjskiej i raketowej z wykorzystaniem pośredników w Afryce Północnej i na Bliskim Wschodzie¹³. Reżim koreański zapowiedział dodatkowo możliwość wysłania wiosną 2023 r. ok. 300 do 500 funkcjonariuszy policji oraz robotników do okupowanej przez Rosję części ukraińskiego Donbasu¹⁴.

¹⁰ J. Dressler, *Wojna o Tajwan może wpłynąć na losy całego świata. Ale Chiny będą ostrożne*, Interia, 1 II 2023, [online] <https://wydarzenia.interia.pl/zagranica/news-wojna-o-tajwan-moze-wplynac-na-losy-calego-swiata-ale-chiny-nId,6570587>, 3 II 2023.

¹¹ Nie ulega większej wątpliwości, że najbardziej zurbanizowane oraz najszybciej rozwijające się nadmorskie regiony Chin stanowią najważniejszą część tamtejszej ekumeny. Dodatkowo rozbudowa przez Pekin potencjału floty wojennej, sił raketowych i lotnictwa zmienia tradycyjny charakter dotąd typowo lądowej potęgi. W połączeniu z rosyjskimi możliwościami triady strategicznej Państwo Środka jest na najlepszej drodze do osiągnięcia zbliżonych do USA zdolności w obliczu ewentualnego konfliktu na akwenach otaczających wybrzeża południowo-wschodniej Azji.

¹² T. Kadam, „Deadly Drones”: Israeli Expert Explains What Makes Iranian Shahed-136 UAVs So Successful Against West-Backed Ukraine, The EurAsian Times, 23 X 2022, [online] <https://eurasianimes.com/deadly-drones-israeli-experts-explains-what-makes-iranian-shahed-136/>, 2 II 2023.

¹³ K. Atwood, K.B. Lillis, *First on CNN: US Accuses North Korea of Trying to Hide Shipments of Ammunition to Russia*, CNN, 11 II 2022, [online] <https://edition.cnn.com/2022/11/02/politics/north-korea-russia-ammunition/index.html>, 3 II 2023.

¹⁴ *North Korea to Send Personnel to Russia-occupied Donbas – Report*, i24News, 3 II 2023, [online] <https://www.i24news.tv/en/news/ukraine-conflict/1675406983-north-korea-to-send-personnel-to-russia-occupied-donbas-report>, 3 II 2023.

Antytezą autokratycznego aliansu wspierającego Federację Rosyjską w trwającej ofensywie militarnej przeciw Ukrainie jest sojusz państw w zdecydowanej większości demokratycznych, opowiadających się za stabilizacją istniejącego ładu międzynarodowego poprzez rozjemczą rolę ONZ, kulturową i gospodarczo-militarną potęgę USA oraz cywilizacyjną, integrującą rolę współpracy w różnych obszarach prezentowaną przez kraje Unii Europejskiej. Kluczowym wyznacznikiem strategii jest opowiadanie się za prymatem prawa międzynarodowego, praw człowieka, demokracji przedstawicielskiej oraz wolności społecznych i obywatelskich. Katalog wartości, które coraz wydatniej wprowadza Ukraina, m.in. poprzez uczestnictwo w unijnej polityce sąsiedztwa, w programie Partnerstwa Wschodniego¹⁵, jest zbieżny z aktualną amerykańską doktryną polityki zagranicznej zwaną doktryną Busha. Strategia wprowadzona w wyniku ataku terrorystycznego z 11 września 2001 r., uznająca za uzasadnione uderzenie prewencyjne na każde państwo, które zagraża albo może zagrozić amerykańskim interesom, opiera się także na wprowadzeniu osądu moralnego w sprawach międzynarodowych. Podstawą takiego osądu jest wypracowane przez Roberta Kaufmana stanowisko zwane realizmem moralno-demokratycznym, który zakłada wyższość liberalnych demokracji nad tyranią. Dopelnienie zaś stanowi konieczność rozszerzania tendencji liberalnych osiąganą poprzez tworzenie odpowiednich instytucji oraz promowanie wartości charakteryzujących zachodnią cywilizację¹⁶.

W składzie poliarchicznego, sprzeciwiającego się tendencjom autorytarnym (choć nie bez wyjątków) sojuszu znajdują się państwa członkowskie NATO i Unii Europejskiej, które czynnie wspierają wysiłek zbrojny Ukrainy. Za wspomniane szczególnie przypadki należy uznać Turcję i Węgry. To pierwsze państwo pod rządami Recep Tayyipa Erdoğan'a hołduje idei panturkizmu polegającej obecnie na umacnianiu wpływu regionalnego oraz pozycji międzynarodowej¹⁷ poprzez paradoksalną w kontekście natowskim szeroką ekonomiczną, a także militarną współpracę z Rosją. Podobnie Turcja zachowuje się w stosunku do Ukrainy, dzięki czemu jest w stanie odgrywać do pewnego stopnia rolę niezależną, co objawiło się w doprowadzeniu do kompromisu pomiędzy

¹⁵ Szerzej patrz: M. Romańczuk, *Ukraina jako obszar rywalizacji międzynarodowej po 1991 roku*, [w:] *Ukraina. Czas przemian po rewolucji godności*, red. A. Furier, Poznań 2017; *Eastern Partnership: The Role and Significance in the Process of Transformation of the Countries of Eastern Europe and the South Caucasus*, red. P. Bajor, Kraków 2021.

¹⁶ J. Potulski, *Kształtowanie się wyobrażeń przestrzennych w rosyjskiej myśli i praktyce politycznej*, Poznań 2021, s. 619-620.

¹⁷ Należy pamiętać też o ostrym sporze turecko-greckim o podział terytorialny na Morzu Egejskim, w tle którego znajduje się uprawnienia do eksploracji bogatego w surowce dna morskiego. Szerzej patrz: R. Czulda, *Grecko-turecki spór na Morzu Śródziemnym*, *MilMag*, 20 V 2022, [online] <https://milmag.pl/grecko-turecki-spor-na-morzu-sroziemnym/>, 3 II 2023.

Moskwą a Kijowem w sprawie odblokowania możliwości eksportu ukraińskich produktów rolnych, obustronnej wymianie jeńców wojennych oraz ciągłych propozycjach mediacji pokojowych. Węgry rządzone od kilkunastu lat przez Viktora Orbána odstają od modelu liberalnej demokracji chociażby w kontekście wolności mediów czy regulacji wyborczych. Nie to jednak jest problemem Budapesztu. Chodzi o głębokie powiązania ekonomiczne z Rosją, szczególnie w kontekście energetyki atomowej i konwencjonalnej oraz o konflikt z Ukrainą, który wywiązał się w ostatnich latach na kanwie obrony mniejszości węgierskiej zamieszkującej ukraińskie Zakarpacie przed spodziewanymi i ocenianymi jako niepożądane efektami reformy szkolnictwa, wprowadzenia języka państwowego oraz zmianami w kontekście uznawania podwójnego obywatelstwa¹⁸.

Problemem demokratycznej osi wspierającej Ukrainę jest też szersza różnica poglądów co do roli geopolitycznej jej starych i nowych członków; szczególnie w odniesieniu do sposobów i skali wsparcia niesionego Ukrainie. W tym kontekście Francja i Niemcy, opierając się na wizji niezależnej od USA strategii politycznej bazującej na potęgze ekonomicznej, cechują się pozytywnym w większości, ale zachowawczym co do inicjatywy i skali podejściem do potrzeb wojennych Kijowa. Na przeciwnym biegunie znajdują się nowe kraje unijne oraz Wielka Brytania jednoznacznie optujące za silną obecnością i wsparciem USA na kontynencie, przy jednocześnie prezentowanych obawach o hegemoniczną rolę w kwestiach integracji i polityki europejskiej, o jaką posądzają tandem niemiecko-francuski¹⁹.

Podsumowanie – wnioski dla Polski

Rzeczpospolita Polska w sposób jednoznaczny zajmuje pozycje proukraińskie, czemu zarówno zdecydowana większość elit politycznych, jak i gros polskiego społeczeństwa dają wyraz od rozpoczęcia drugiej, tzw. wielkiej agresji rosyjskiej w 2022 r. Polska jest zatem jednoznacznie współuczestnikiem koalicji demokratycznej, zmierzającej do ustabilizowania sytuacji na podstawie poszanowania prawa międzynarodowego, z uznaniem suwerenności i integralności terytorialnej wschodniego sąsiada na czele. Szanse, jakie wynikają z czynnej roli Polski, polegającej m.in. na mobilizowaniu sojuszników, dostarczaniu sprzętu wojennego i wyposażenia oraz udzielaniu schronienia uchodźcom

¹⁸ Zob.: D. Hejj, *Polityka Węgier wobec rosyjskiej agresji na Ukrainę*, Lublin 2022, *Prace Instytutu Europy Środkowej*, nr 10.

¹⁹ T.G. Grosse, *Consequences of the War in Ukraine – the EU Perspective*, Strategy and Future, 5 IV 2022, [online] <https://strategyandfuture.org/en/consequences-of-the-war-in-ukraine-the-eu-perspective/>, 3 II 2023.

wojennym z Ukrainy, są dwojakie. Po pierwsze, zakładając wygraną Ukrainy, przed Rzeczpospolitą otwiera się perspektywa jeszcze wydatniejszego wzmocnienia roli Europy Środkowo-Wschodniej i swojej własnej w Unii Europejskiej, szczególnie w kontekście współpracy ekonomicznej, kolektywnego bezpieczeństwa oraz promowania i rozszerzania regionalnych inicjatyw integracyjnych (V4, Inicjatywa Trójmorza). Po drugie, klarowny sprzeciw wobec rosyjskiego agresora i pozytywna recepcja polskich działań w Ukrainie dają nadzieję na już obserwowane, na razie symboliczne, przewyciężenie historycznych resentymentów, które nie tylko w ostatnich latach stanowiły niezwykle trudny i złożony problem oraz przeszkodę w relacjach dwustronnych.

Zagrożeniem zasadniczym dla Ukrainy, Polski i pozostałych sojuszników jest z pewnością przedłużający się i kosztowny w sensie demograficznym, surowcowym oraz infrastrukturalnym konflikt, co może wpłynąć na słabnące poparcie dla wysiłku obronnego Kijowa pośród zachodnich społeczeństw. Ewentualny sukces strategiczny Federacji Rosyjskiej, polegający np. na zajęciu całego Donbasu w granicach administracyjnych, może skutkować także niekorzystnym zamrożeniem konfliktu, co da Moskwie czas na odbudowę potencjału ekonomicznego oraz militarnego. Kolejna odsłona agresji mogłaby nie dotyczyć już tylko samej Ukrainy, a np. Mołdawii czy państw bałtyckich i w zależności od woli i charakteru odpowiedzi skutkować eskalacją na szeroką, co najmniej regionalną skalę.

Bibliografia

- Atwood K., Lillis K.B., *First on CNN: US Accuses North Korea of Trying to Hide Shipments of Ammunition to Russia*, CNN, 2 XI 2022, [online] <https://edition.cnn.com/2022/11/02/politics/north-korea-russia-ammunition/index.html>.
- Czulda R., *Grecko-turecki spór na Morzu Śródziemnym*, MilMag, 20 V 2022, [online] <https://milmag.pl/grecko-turecki-spor-na-morzu-sroziemnym/>.
- Delong M., „Ruski mir” jako narzędzie rosyjskiej ekspansji geopolitycznej na terytorium Ukrainy, „Przegląd Geopolityczny” 2020, nr 33, s. 50-64.
- Dressler J., *Wojna o Tajwan może wpłynąć na losy całego świata. Ale Chiny będą ostrożne*, „Interia”, 1 II 2023, [online] https://wydarzenia.interia.pl/zagranica/news-wojna-o-tajwan-moze-wplynac-na-losy-calego-swiata-ale-chiny-_nId,6570587.
- Eastern Partnership: The Role and Significance in the Process of Transformation of the Countries of Eastern Europe and the South Caucasus*, red. P. Bajor, Kraków 2021.
- Fukuyama F., *Tożsamość. Współczesna polityka tożsamościowa i walka o uznanie*, Poznań 2020.
- Gergało-Dąbek N., *Ideologiczne i filozoficzne źródła rosyjskiej agresji na Ukrainie*, [w:] *Polityka Federacji Rosyjskiej i jej konsekwencje dla bezpieczeństwa międzynarodowego*, red. M. Banasik, Warszawa 2019, s. 61-77.

- Grosse T.G., *Consequences of the War in Ukraine – the EU Perspective*, Strategy and Future, 5 IV 2022, [online] <https://strategyandfuture.org/en/consequences-of-the-war-in-ukraine-the-eu-perspective/>.
- Guinea-Bissau President and ECOWAS Chair Talks Peace and Trade in Moscow, Africanews, 25 X 2022, [online] <https://www.africanews.com/2022/10/25/guinea-bissau-president-and-ecowas-chair-talks-peace-and-trade-in-moscow/>.
- Hejj D., *Polityka Węgier wobec rosyjskiej agresji na Ukrainę*, Lublin 2022, *Prace Instytutu Europy Środkowej*, nr 10.
- Kadam T., „Deadly Drones”: Israeli Expert Explains What Makes Iranian Shahed-136 UAVs So Successful Against West-Backed Ukraine, The EurAsian Times, 23 X 2022, [online] <https://eurasianimes.com/deadly-drones-israeli-experts-explains-what-makes-iranian-shahed-136/>.
- Kornat M., *Polityka równowagi 1934-1939. Polska między Wschodem a Zachodem*, Kraków 2007.
- Miłoszewska D., *Trójplaszczynowa szachownica. Segmentacja „Wielkiej Polityki” w rozważaniach Josepha Nye’a*, Częstochowa 2010.
- Nicz A., *Dmitrij Miedwiediew: Warszawa dotarła do ślepego zaułka*, Interia, 26 XII 2022, [online] <https://wydarzenia.interia.pl/raporty/raport-ukraina-rosja/aktualnosci/news-dmitrij-miedwiediew-warszawa-dotarla-do-slepego-zaulka,nId,6496334>.
- North Korea to send personnel to Russia-occupied Donbas – report, i24News, 3 II 2023, [online] <https://www.i24news.tv/en/news/ukraine-conflict/1675406983-north-korea-to-send-personnel-to-russia-occupied-donbas-report>.
- Potulski J., *Kształtowanie się wyobrażeń przestrzennych w rosyjskiej myśli i praktyce politycznej*, Poznań 2021.
- Putin podjął „brata”. Eksperci patrzą na stół, Onet, 25 X 2022, [online] <https://wiadomosci.onet.pl/swiat/putin-spotkal-sie-z-bratem-przybylem-do-ciebie-jako-przyjaciel/92e5z91>.
- Romańczuk M., *Ukraina jako obszar rywalizacji międzynarodowej po 1991 roku*, [w:] *Ukraina. Czas przemian po rewolucji godności*, red. A. Furier, Poznań 2017, s. 39-79.
- Terry S.M., *Poland's Place in Europe: General Sikorski and the Origin of the Oder-Neisse Line 1939-1943*, Princeton, NJ 1983, <https://doi.org/10.1515/9781400857173>.

Minął rok od brutalnej napaści zbrojnej Federacji Rosyjskiej na Ukrainę. Rosyjska agresja była ciosem w chwiejący się liberalny porządek międzynarodowy łączony z uniwersalnymi – jak się wydawało – wartościami i zasadami, takimi jak praworządność, suwerenność, pokój czy współpraca. Była również brutalnym aktem podważenia zrębów pozimnowojennego systemu bezpieczeństwa międzynarodowego, kwestionującym jego logikę oraz rewidującym mechanizmy utrzymujące go w stanie względnej równowagi.

Wybuch wojny w Ukrainie wstrząsnął fundamentami porządku międzynarodowego i wyzwolił energię, która podsyca działania zbrojne oraz odsuwa perspektywę pokojowego zakończenia wojny w odległą przyszłość. Ma to istotne konsekwencje nie tylko dla bezpośrednich stron konfliktu, tj. Rosji i Ukrainy, lecz także dla państw graniczących z obydwojema krajami, w tym Polski.

Niniejsza książka zawiera zestaw krótkich artykułów analityczno-prognostycznych napisanych przez naukowców z Katedry Bezpieczeństwa Narodowego, odnoszących się do zasadniczych aspektów wojny w Ukrainie i jej różnorodnych reperkusji, w szczególności skutków dla bezpieczeństwa Polski.

<https://akademicka.pl>

ISBN 978-83-8138-880-1

9 788381 388801